

A MAGYARORSZÁG VEZETŐ MACSKA MAGAZINJA AMACSKA

XVI. ÉVFOLYAM, 2002. JANUÁR-FEBRUÁR
498 Ft

**GAZDÁK
ÉS NÉZŐK
ILLEMTANA
KIÁLLÍTÁSON**

**KUTYA-
MACSKA
BARÁTSÁG
KÉPEI**

**TALÁLT MACSKA
IGAZ
TÖRTÉNETE**

**NEVEZÉSI LAP
MÁRCIUSI KIÁLLÍTÁSRA**

**CÍMLAPSZTORI:
A HÁZIMACSKA
DICSÉRETE**

POSZTEREN: A MACSKA NAPTÁRA 2002.

A HÁZIMACSKA DICSEÉRETE

Szöveg: László Erika

A ház úrnőjének széke alatt vidáman tanyázó macska az ókori Egyiptomban. A kb. i.e. 1950-ben készült meghitt jelenetet ábrázoló alkotásra Beni Hasszánban leltek

Különféle elméletek ismertek arra nézve, hogy vajon hogyan történt a vadmacska háziasulása. Abban azonban teljes egyetértés mutatkozik, hogy a házimacska őse az *afrikai vadmacska* (*Felis lybica*) volt. Általánosan elfogadott az is, hogy az afrikai vadmacskát az óegyiptomiak háziasították. Az első macskát ábrázoló falfestmény i.e. 3000 körül készült. *Ti* i.e. 2600-ból származó sírkamrájában egy nyakörves macskaábrázolás található, a nyakörv – ha még nem is háziasult – de legalábbis fogságban tartott állatra utal.

A macska háziasulásának pontos eseménysora nem ismert, de egybeesik a mezőgazdasági kultúrák kialakulásával. Sokan úgy vélik, hogy a macskát valójában nem az ember, hanem önmaga háziasította. A mezőgazdasági kultúrákban tárolt gabona az emberi településekhez vonzotta a különféle rágcsálókat, amelyek az afrikai vadmacska természetes zsákmányai voltak. A bő és könnyű zsákmány készítette a vadmacskát arra, hogy maga is az emberi települések közelébe húzódjon. Természetes szelekció játszott szerepet abban, hogy azok a vadmacskák maradtak tartósan az ember közelében, amelyek szelídek voltak, hiszen ezek voltak a legsikeresebbek a túlélésben.

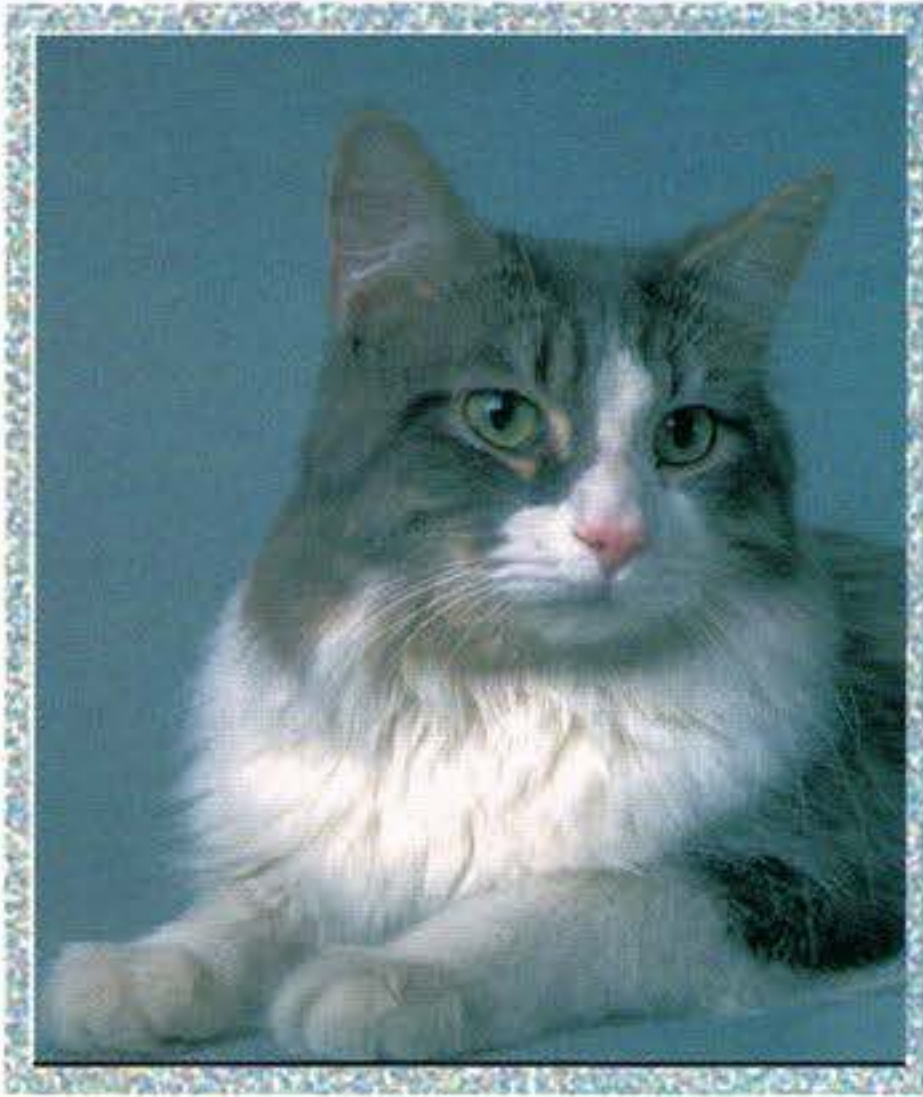
Akár aktív, akár passzív volt a macska háziasulása, a rágcsálók tömeges elszaporodása és az emberi települések körül

felgyülemlő szerves hulladék kritikus szerepet játszott a folyamat beindításában. E folyamat során négy szakasz különbözethető meg. 1./ A verseny periódusa (i.e. 7000 előtt) a vadmacskák az emberrel versenyeznek élelemért (kistestű emlősök és madarak). 2./ Együttélés periódusa (kb. i.e. 7000-i.e. 4000), „félvad” macskák jelennek meg a korai települések környékén, ahol rágcsálókon és más, az embertől megszerzhető eleségen élnek. 3./ Háziasulás periódusa (kb. i.e. 2000-i.e. 1000), a macskákat vallási megfontolásból templomokban őrzik. 4./ Teljes háziasulás periódusa (kb. i.e. 1000-tól), a macskatartás világhozjárása, a macskák legkorábbi kiszivárgása Óegyiptomból.

Ez *európai vadmacska* (*Felis silvestris*), afrikai rokonával ellentétben ellenállt a háziasulásnak. A vadmacska-házi macska keresztezésből származó utódok is megszelídíthetetlennek bizonyulnak. *Eric Hurley* professzor nevéhez fűződnek azok a genetikai vizsgálatok, amelyek igazolták a házimacska és az afrikai vadmacska közötti genetikai azonosság jelentős fokát. Ezek pontot tettek azon spekulációk végére, amelyek valószínűsítették akár az európai vadmacskával, akár az *afrikai csausz* (dzsungel) macskával való keveredés lehetőségét, mert a házi macska genetikai térképén nem található az ezekkel való hasonlóság.

A természet szülöttei

Barna cirmos és fehér Maine Coon

Török angóra kék szemmel

Kék cirmos és fehér norvég erdei

Karthauzi

Barna cirmos szibériai

Fóka színjegyes sziámi

Vadas színű abesszin

Ezüst cirmos brit rövid szőrű

Japán csonkafarkú, mi-ke színváltozat

A föníciai kereskedők jelentős szerepet játszottak abban, hogy a házimacska i.e. 500 körül eljutott Indiába, Kínába és Délkelet-Ázsiába.

Sem Amerikában, sem Ausztráliában nem élt háziasodásra hajlamos macskafajta, az ott élő házimacskák ősei az európai hajókkal érkeztek oda. Az első dokumentált adat 1500-ból való, ekkor jezsuita szerzetesek érkeztek a kanadai Quebecbe, társaságukban macskák is voltak. Az is bizonyos, hogy legkevesebb egy macska volt a *Mayflower* fedélzetén, amikor az 1620-ban megérkezett Amerikába. Igazi mennyiségben az 1700-as években importáltak macskákat a pennsylvaniai telepések, hogy megszabadulhassanak a mértéktelenül elszaporodott rágcsálóktól.

Így kerültek Észak-Amerika keleti partjára a félhosszú szőrű házimacska utódai, ők alapították meg a ma *Maine Coon* néven ismert csodaszép természetes fajtát. Amerika nemzeti macskája távoli unokatestvére volt a Kis-Ázsiában *perzsa*, továbbá *angóra*, Európa északi felén *norvég erdei*, Közép- és Észak-Ázsiában pedig *szibériai macska* néven ismert macskáknak.

A ma ismert macskafajták nagy csoportját a természetes fajták alkotják. Természetes fajtának azokat tekintik, amelyek mai ismereteink szerint emberi beavatkozás nélkül érték el megjelenési formájukat és már a törzskönyvezés megkezdése előtti időkben is önálló változatként léteztek a házimacskák nagy családjában.

A természetes fajták mai formájukban azonban nem minden esetben mentesek az emberi beavatkozástól. Évszázadokon át megőrzött megjelenésük a 19. század közepén megindult macskatenyésztés során alkalmazott szelekció hatására esetenként jelentősen megváltozott. A legkézenfekvőbb példa erre a *perzsa* és a *szíami macska* esete. A *perzsák* közül a 20. század második felétől *babaszerűségük* miatt azokat részesítették előnyben, amelynek rövidebb volt az orra, kisebb volt a füle és hosszabb volt a szőre, míg a *szíamiak* közül a hosszú orrúakat, nagy fülűeket, törékeny csontozatúakat választották ki utódnemzésre. Az eredmény: a teljesen lapos fejű, zömök *perzsa* és a karcsú, vékony farkú, hosszú fejű, lapát fülű *szíami macska*. De hangsúlyozni kell, hogy ezek a

fajták génjeikben hordozták e megváltozott külső lehetőségét, mert a kívánt küllemi jegyek pusztán a szelekció hatására jutottak a felszínre.

A fent emített szelekciós nyomás nem minden természetes fajta esetében volt azonos mértékű. Például a ma Etiópia ismert területéről származó *abesszin macska* testfelépítése, a szőrszálak pigmentáltsága (a sárga, barna, fekete színsávok váltakozása, *ticking*) csekély mértékben változott. A *karthauzi macska*, amelyet a 16. század óta ismernek Franciaországban, gyakorlatilag érintetlen maradt az elmúlt száz évben, úgyszintén a *török angóra*, amely eredeti megjelenésében ma is megtalálható Törökország különféle vidékein.

A *Maine Coon*, a *norvég erdei macska*, a *szibériai*, továbbá a *japán csonkafarkú*, fajtaleírása is csak minimális mértékben változott a tenyésztés során. Mellesleg a *japán csonkafarkú farokvesztése* természetes úton következett be, éppen úgy, mint a *Man szigeti macskáé*.

A házimacskák családja tehát nem csupán a ház körül sertepertelő cirmosokból, egyszínű és tarka foltos cicusokból áll, mert bizony ide sorolhatók mindazon – ma különállónak tekintett – fajták képviselői is, amelyeknek sikerült megőrizniük eredeti, a természetben kialakult megjelenésüket.

De minthogy a világon semmi sem állandó, a házimacska küllemi jegyei sem maradtak változatlanok az idők során. A rejtőzködés képessége, amely a vadászó macska számára rendkívül fontos, elvesztette a jelentőségét olyan életkörülmények között, ahol a zsákmányállatok nagy számban voltak jelen (gabonatermelő vidékek). Így „lehullottak” a cirmok, vagyis azok az egyszínű vagy fehér foltos egyedek is elérhették az utódnemzés életkorát, amelyek a vadonban éppen feltűnőségük miatt nem lettek volna képesek megélni.

Európában legkorábban i.e. 1000 táján jelent meg a házimacska, elősorban az antik Rómában. Eleinte tiltott áruként rabolták el Egyiptomból.

Ma a világon mindenütt jelen van, egy részük megbecsült kedvenc, de sok millió macska él „visszavadultan” mezőgazdasági területeken, gyárak, kórházak, lakótelepek környékén. A házimacska a vadság és a háziasultság mezsgyéjén helyezkedik el – e tekintetben előnyösebb túlélési fegyverzettel

rendelkezik, mint a házikutya –, s miután a háziasulás során megőrizte a vadonéléshez szükséges képességeket, az ember-től függtelenül is megél, ha a szükség úgy kívánja.

Az európai nyelvekben a núbiai neve, a *kadis* sejlik fel (*cat, chat, gat, gato, gatto, katze, stb.*), a magyar nyelv a szláv eredetű *macska* jövevényszót használja, hiszen a nomád hódító őseink macskát aligha tartottak vagy ismertek közelebről.

A macska szeretetteljes lény, ugyanakkor vad is. A nőstény gyengéd és gondos szülő, de hihetetlen vadságra képes kölykei védelmében. Erős idegzetű és egészségű, ugyanakkor rendkívül kényelemszerető. Ragaszkodik a megszokott dolgokhoz, ugyanakkor képes hirtelen egészen új viselkedésformát felölteni. Izmos és sportos, ugyanakkor szívesen henyel. Húsevő, ugyanakkor néha megeszti a sült tököt is. Fel-tűnően magamutogató lehet, mégis időnként visszavonul a saját titkos világába. Rendkívül értelmes és nagyon makacs. Hatni rá csak úgy lehet, ha méltóságteljes, behódolásra képtelen lényét tiszteletben tartják.

A macska egyszerre gyermeki és misztikus. Az előbbinek köszönhetően sokan éreznek indíttatást a macska babusgatására. Az utóbbi miatt viszont mágikus képességeket tulajdonítottak neki és éppen ezek miatt üldözték őt évszázadokig.

A történelem kezdete óta számos történet keletkezett a macska alakváltoztató képességéről. A középkorban a babona szerint az ördög gyakran öltött macska alakot, a legtöbbször fekete macskának álcázta magát. Ezért azután a fekete macskának rossz híre kelt és sok helyütt szerencsétlenséget ígért. A Távol-Keleten azonban éppen ellenkezőleg, a fekete macskát szerencsehozónak tartották.

Ezópus a „Vénusz és a macska” című meséjében viszont egy macska esik szerelembe egy jóképű ifjú herceggel. A szerelem istennője beleegyezik abba, hogy a macskát egy

csodaszép fiatal nővé változtassa. Annak rendje és módja szerint az ifjak találkoznak és össze is házasodnak. Vénusz azonban nincs teljesen meggyőződve arról, hogy a macska minden szempontból átalakult, így a nászéjszakán beenged az ifjú pár hálószobájába egy egeret. Az ifjú ara magáról megfélekezve ráveti magát az egerre és felfalja. Gyanúját megerősítve érezvén, az istennő ekkor a leányt visszaváltoztatja macskává.

A macska a történelem során valóban több átváltozáson ment át az emberrel való viszonylatában. Mindig megtalálta a túlélés legcélravezetőbb módját, s napjainkra azon értékei, amelyekkel mindig rendelkezett, különös jelentőséggel bírnak. Takarossága, tisztasága, vidámsága és bohókássága, diszkréciója, szemgyönyörködtető szépsége teszik őt alkalmassá arra, hogy rohanó világunkban megnyugvást nyújtson. A macska tökéletes társ, csak figyel és vár, értékeli az egyedülletet, szeretet oszt és követel, de soha nem zabolátlanul.

A macska tökéletesen ellátja a bizalmas barát szerepét is, mert remekül tud titkot tartani. Talán ennek is köszönhető, hogy a történelem során számos országfő hódolt a macskáknak. *Abraham Lincoln* amerikai elnök (1809-1865) a polgárháború szörnyűségeiből három macskát menekített ki és tartott meg, míg *Roosevelt* elnök (1858-1919) macskája a Fehér Ház fényes vacsoráin is megjelenhetett. *Clinton* elnök „Zokni” nevű macskája éveken át ösztönözte munkára a lesipuskás fotósokat a Fehér Ház zöld gyepén. Anglia egykori miniszterelnöke, *Sir Winston Churchill* (1874-1965) is kedvelte a macskákat, legutolsó kedvencéről, Jock-ról még a végrendeletében is gondoskodott. De nekünk sincs szégyelni valónk, hiszen korábbi elnökünk, *Göncz Árpád* is megosztotta otthonát egy macskával, akit *Radeberger Lukrécianak* hívtak, tekintve, hogy e márkájú sörösládjában letek rá.

– A HÁZIMACSKA –

MEGJELENÉS: Arányos, izmos test, közepes testméret, kerek mancsok, közepesen hosszú orr, közepes méretű, széles alapú fülek, kissé oldalt tűzöttek. A csontozat erős, de nem robusztus. A farok közepes méretű, nem ostor-szerűen elhegyesedő, a vége kerekded. Kecses, könnyed járás. Harmonikus összbenyomás. Egészségtől duzzadó.

SZÍN: Eredetileg cirmos, később fekete, fehér, vörös, kék (szürke) változatok jelentek meg, majd ezek különféle kombinációi, mint például a fekete-fehér, a kék-fehér, a vörös-fehér, a teknőctarka (csak nőstény lehet), illetve ezek cirmos mintázattal is kiegészült változatai, mint például a cirmos-fehér. Négyféle cirmos mintázat létezik: az ősi tigriscsíkos (makréla), márványozott (klasszikus) a pettyes és az abesszin. A pettyesnél a csíkok darabokra törnek, az abesszinnél csak a pofán és esetleg a lábakon jelennek meg (ez utóbbi hiba). A homlokon „M” betű.

SZEMÉLYISÉG: Élénk, érdeklődő, de nem követelőző, barátságos, emberek és más állatok iránt bizalommal lévő. Csengő hangon nyávog, de nem zajos.

Barna,
klasszikus
(márványozott)
cirmos

AHOGY ÉLNI SZERET: A természet gyermeke, nagyra értékeli a szabadságot, de lényében ott a kettősség, a meleg otthonért hajlandó a kinti lét szabadságáról lemondani. Viselkedése a bánásmódtól függ: ahol megbecsülik ott hűséges, ahol nem, onnan továbbáll, ha teheti.